

Tvångsåtgärderna ska ses över

Smittskyddslagen ska utvärderas av en parlamentarisk kommitté. Utredningen ska fästa särskild vikt vid bestämmelserna om tvångsåtgärder och de ekonomiska konsekvenserna av smittskyddsarbetet. Utredningen ska också ta till vara internationella erfarenheter samt analysera frågor om rättssäkerheten för den enskilde.

Smittskyddslagen är i sin nuvarande form från 1989. Det har skett smärre justeringar. Vid den senaste, som skedde förra vintern, aviserade regeringen att en utvärdering borde göras med hänsyn till de samhällsförhållanden som råder idag.

Enligt den proposition som låg till grund för smittskyddslagen framhölls att det övergripande intresset för smittskydd var att förhindra smittspridning. Detta innebar enligt propositionen att man måste kunna framtvunga vissa åtgärder eller förhindra smittfarligt beteende när råd och anvisningar inte räckte.

Ett effektivt smittskydd förutsatte alltså enligt propositionen att åtgärder, som läkarundersökning eller isolering av misstänkta smittbärare, kunde vidtas mot den enskildes vilja. Att i efterhand straffa någon ansågs vara av underordnat intresse för smittskyddet. Det ansågs otillräckligt med endast rättsliga påföljder i efterhand.

Minskad spridning

Socialutskottet ansåg i vintras att frågor om rättssäkerheten för den enskilde och om tvångsisolering kunde bidra till minskad smittspridning av epidemiologisk betydelse borde belysas i den kommande utvärderingen. Dessut-

BARNAGA. Det har blivit mindre vanligt med barnaga. Det visar en undersökning SCB, Statistiska centralbyrån, gjort på uppdrag av regeringen. Ungefär 30 procent av högstadiel eleverna och en något högre andel av de vuxna uppger att de blivit utsatta för kroppslig bestraffning av mor och lika många av far, före tonåren. En jämförelse med en likartad undersökning 1979 tyder på en kraftig nedgång av andelen som blivit agade. Man kan även dra slutsatsen att agan nu är mindre grov. Undersökningen ger ett visst belägg för att den som agas agar. •

om ansåg utskottet att konsekvenserna av tvångsisolering för det förebyggande arbetet och erfarenheterna av smittskyddslagens tvångsbestämmelser angående HIV-infektion skulle tas upp. Samma gäller frågan om kontaktspårning.

Utskottet menade också att utvärderingen borde inriktas på frågor om huruvida smittskyddslagen ger förutsättningar för ett effektivt smittskydd samt att den faktiska tillämpningen av lagen borde belysas.

Regeringen har nu alltså beslutat att utvärderingen av Smittskyddslagen och övriga författningar som hör till smittskyddet ska göras. Det innebär att nuvarande regler ska analyseras och utvärderas i förhållande till samhällsskyddet. Hur landstingen och smittskyddsläkarna planerat och organiserat smittskyddsarbetet ska ses över. Utredningen ska överväga om det finns anledning att ändra rådande ansvarsförhållanden mellan smittskyddsläkare och landsting.

Enligt nuvarande regler kan alltså smittskyddsläkaren besluta om tvångsundersökning och om tillfälligt omhändertagande på sjukhus. Smittskyddsläkaren kan också ansöka om tvångsisolering av den som bär på smitta av samhällsfarlig sjukdom hos länsrätten.

Mycket ingripande karaktär

I direktiven konstaterar regeringen att tvångsåtgärder är av mycket ingripande karaktär för den enskilde. Utredningen ska belysa hur dessa åtgärder har tillämpats i praktiken och analysera dessa i förhållande till en objektiv bedömning av risken för smittspridning.

Utredningen ska också analysera tvångsåtgärdernas effekter för det förebyggande arbetet och om åtgärderna minskar smittspridning av epidemiologisk betydelse.

I direktiven framhåller regeringen att utredningen ska rikta särskild uppmärksamhet mot tvångsisoleringens varaktighet, den tvångsisoleras rättigheter och de stöd- och hjälpåtgärder som ska erbjudas den isolerade för att motivera denne att ändra sin inställning och livsföring så att tvångsisoleringen kan upphöra. I sammanhanget ska utredningen även se över de tvångsåtgärder i form av föreläggande och förbud med mera som den nämnd som sköter kommunens uppgifter inom smittskyddet kan vidta.

Också när det gäller meddelandet av förhållningsregler och smittspårning ska utredningen göra en översyn och analys. Relationen mellan patienten

och behandlande läkare och andra personalkategorier ska behandlas. Regeringen vill att utredningen särskilt ska beakta patientens förtroende för smittskyddsarbetet och föreslå eventuella åtgärder för att främja ett förtroendefullt samarbete mellan patient och myndigheter.

Anmälningsförfarandet ska ses över. Det gäller frågor om vem som ska anmäla, vilka sjukdomar som ska anmälas, uppgifterna i anmälan och till vem anmälan ska göras.

Smittskyddsarbetet kostar pengar. Utredningen ska beakta de ekonomiska konsekvenserna av arbetet. Regeringen begär en översyn av reglerna och en bedömning av om de regler som gäller för kostnader och ersättningar kan anses skäliga.

Internationella erfarenheter

Utredningen ska kartlägga och utvärdera andra åtgärder för att förhindra spridning av smittsamma sjukdomar än dem som regleras i Smittskyddslagen. Regeringen efterlyser en redovisning av internationella erfarenheter och begär en analys av olika länders syn på förhållandet mellan åtgärder för att förhindra smittspridning och hänsyn till de mänskliga rättigheterna. Olika länders utgångspunkter för smittskyddsarbetet ska också belysas.

Inom EU försöker man nå fram till en fast struktur för samarbetet på smittskyddsområdet. Ett liknande samarbete pågår mellan EU och USA. Utredningen ska följa detta arbete och analysera konsekvenserna av det för smittskyddsarbetet i Sverige.

Utredningen ska analysera förutsättningarna för en kriminalisering av underlåtenhet att följa meddelade förhållningsregler. Även förutsättningarna för att införa en straffsanktionerad bestämmelse som uttryckligen gäller spridande av HIV-smitta ska belysas.

Rättssäkerheten för den enskilde ska genomgående uppmärksammas och analyseras. Utredningen ska särskilt ta fasta på Sveriges internationella åtagande vad gäller mänskliga rättigheter.

Hur samordningen med andra lagar har fungerat och hur lagarna bör samordnas framöver ska också ses över av utredningen. Det gäller Lagen om psykiatrisk tvångsvård, Lagen om rättspsykiatrisk vård och Lagen om vård av missbrukare i vissa fall.

Utredningen ska vara klar den 31 december 1998.

Kristina Johnson